

Verontreinigde grond Bouw 2012-2013

Resultaten van inspecties op locaties en bij opdrachtgevers

De Inspectie SZW heeft in de periode april 2012 tot en met juni 2013 240 inspecties uitgevoerd op locaties waar in de grond gewerkt werd en bij 56 opdrachtgevers van deze projecten. De inspecties waren gericht op het risico van blootstelling aan gevaarlijke stoffen zoals asbest in de grond. Verder is geïnspecteerd op risico's van bedelving, verdrinking en aangereden worden en het aantreffen van explosieven. De inspecties bij opdrachtgevers richtten zich op de verplichting van de opdrachtgever vooronderzoek te doen naar de samenstelling van de grond.

Aanleiding

Bij veel werkzaamheden in de GWW is sprake van het risico van blootstelling aan gevaarlijke stoffen. Het gaat om allerlei toxische stoffen waaronder asbest. Gevaarlijke stoffen komen in de bodem voor op vervuilde locaties en daar waar in het verleden ambachtelijke en industriële activiteiten hebben plaatsgevonden. Asbest wordt aangetroffen op tal van plaatsen waar gebouwen zijn gesloopt, puin is gestort of verwerkt en wegen en wegfundaties zijn aangelegd. Ook kan de waterbodem vervuild zijn. De werkzaamheden waarbij risico's van blootstelling ontstaan zijn zeer divers zoals sanering van vervuilde grond, baggeren, leggen van kabels en leidingen, funderingswerkzaamheden, reconstructies van wegen en graafwerkzaamheden.

Bij pilotinspecties in 2010 is geconstateerd dat het risico van blootstelling aan gevaarlijke stoffen op grote schaal voorkwam. Er is toen selectief geïnspecteerd op locaties waar met verontreinigde grond werd gewerkt. Op meer dan 90% van die locaties werd het risico onvoldoende tot helemaal niet onderkend. Sindsdien voert de Inspectie SZW jaarlijks een inspectieproject uit op locaties waar men in de grond werkt of baggert.

In 2012 en 2013 richtten de inspecties zich vooral op saneringslocaties en het leggen van kabels en leidingen. Ook zijn een aantal funderingsprojecten en baggerprojecten geïnspecteerd. De focus lag op de rol van de aannemer en de rol van de opdrachtgever bij het veilig en gezond werken met (mogelijk) verontreinigde grond. Ook is beoordeeld of de werkplek veilig was ingericht (voorkomen van het risico van bedelving, verdrinking en aangereden worden) en of rekening was gehouden met mogelijk nog aanwezige explosieven.

De inspecties zijn uitgevoerd verspreid over het hele land. Er zijn locaties bezocht op basis van waarneming en informatie van internet en naar aanleiding van meldingen en klachten van vergunningverleners en signalen van collega handhavers van milieudiensten. Hierdoor zijn de inspectieresultaten niet representatief voor de hele GWW-sector.

Bij opdrachtgevers zijn inspecties uitgevoerd als tijdens een inspectie op locatie de indruk bestond dat de opdrachtgever in de voorbereiding van het project onvoldoende onderzoek had uitgevoerd naar mogelijke verontreinigingen in de grond.

De inspectie SZW handhaaft op basis van de bepalingen in de Arbowet. Voor wat betreft de invulling van die wettelijke bepalingen voor aannemers en voor opdrachtgevers beschouwt de Inspectie SZW de CROW publicaties 132 en 307 als stand van de techniek.

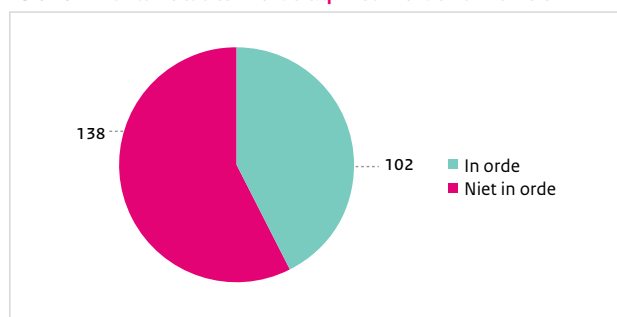
Inspectieresultaten aannemers

Op locaties zijn 240 aannemers geïnspecteerd. 102 Aannemers hadden hun zaken op het gebied van veiligheid en gezondheid in orde, 138 niet. Tijdens de projectperiode steeg het aantal zaken dat in orde was. In 2012 bleek bij 65% van de inspecties de zaak niet in orde, in 2013 was dit percentage gedaald naar 46%.

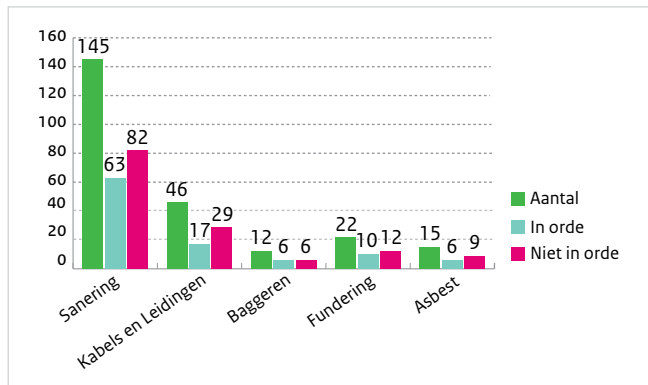
Op 35 locaties is het werk door de Inspectie SZW voor korte of langere tijd stilgelegd omdat er sprake was van direct ernstig gevaar voor werknemers.

Het aantal zaken dat niet in orde was verschilt per werkzaamheid. Het percentage niet in orde zaken is het hoogst bij het leggen van kabels en leidingen, het laagst bij baggeren.

Grafiek 1 Aantal locaties in orde c.q. niet in orde Aannemers

Grafiek 2 Aantal locaties in orde c.q. niet in orde naar subsector

De top drie van belangrijkste overtredingen zijn:

1. Er is onvoldoende onderzoek gedaan naar aard en omvang van de verontreinigingen in de grond. In veel gevallen had ook de opdrachtgever zijn vooronderzoeken onvoldoende uitgevoerd. Dit ontslaat de aannemer niet van de plicht ook zelf een goede risico-inschatting te maken. In het bijzonder wordt het risico van asbest in de grond nog vaak 'vergeten'.
2. De werkzaamheden in verontreinigde grond werden niet zorgvuldig uitgevoerd. Er werd geen beschermende kleding of een deco-unit gebruikt terwijl deze wel aanwezig waren of de cabine met filteroverdrukinstallatie werd niet gesloten gehouden.
3. De blootstelling werd niet beperkt met adequate arbeidsmiddelen en doeltreffende organisatie van het werk. Er waren geen arbeidsmiddelen met filteroverdrukinstallatie, een deco-unit of wasstraat beschikbaar; de verontreinigde locatie was niet duidelijk afgebakend; de grond werd niet bevochtigd om stofvorming te voorkomen en meetinstrumenten waren niet beschikbaar of werden onjuist gebruikt.

Tabel 1 Ingezette handhavinginstrumenten

Waarschuwing	63
Kennisgeving eis / gevolgd door Eis	28 / 21
Stillegging met boete / zonder boete / met proces-verbaal	3 / 31 / 1
Boete / proces-verbaal	3 / 2
Stimulering	17

Opvallend explosieven in de grond:

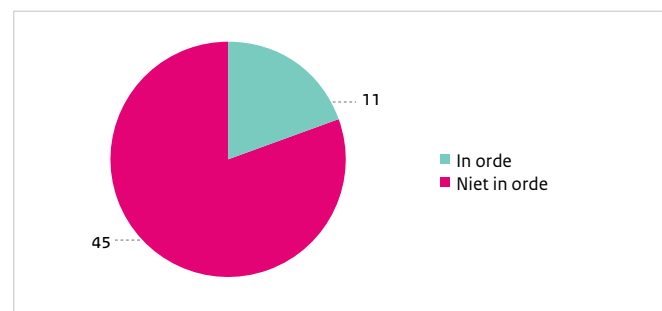
- De inspecteurs zijn op twaalf locaties gestuit waar zware explosieven waren aangetroffen. In alle gevallen was vooraf bekend dat het gebied verdacht was vanwege in het verleden uitgevoerde bombardementen. Er was echter vooraf geen nader onderzoek uitgevoerd. Het betrof locaties waar werd gebaggerd, gegraven, geheid of aan de oever werd gewerkt. In een enkel geval was het werk al door de aannemer stilgelegd, in de meeste andere gevallen heeft de inspecteur het werk stil moeten

leggen. In alle gevallen waren bij deze zaken overheden betrokken: in de rol van bevoegd gezag (openbare orde en veiligheid) of in de rol van opdrachtgever.

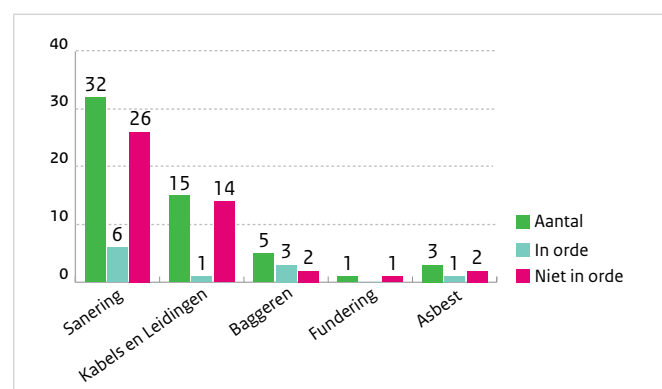
Inspectieresultaten opdrachtgevers

Bij de inspectie van 56 locaties zag de inspecteur aanleiding om ook bij de opdrachtgever van het werk een inspectie uit te voeren. Dit omdat de inspecteur de indruk kreeg dat in de ontwerpfase van het project door de opdrachtgever de risico's wat betreft blootstelling aan verontreinigingen en/of explosieven in de grond onvoldoende in kaart waren gebracht. Bij 45 van de 56 geïnspecteerde opdrachtgevers zijn overtredingen vastgesteld.

Grafiek 3 Aantal locaties in orde c.q. niet in orde opdrachtgevers

Grafiek 4 Aantal locaties in orde c.q. niet in orde naar subsector

De belangrijkste overtreding was de afwezigheid of onvolledigheid van informatie over de samenstelling van de grond en/of de aanwezigheid van explosieven. In zeven zaken had de opdrachtgever helemaal geen V&G-plan gemaakt. In een aantal gevallen was wel aandacht besteed aan toxische stoffen maar was geen aandacht besteed aan asbest in de grond. Dit ondanks het feit dat de locatie asbestverdacht was op basis van historische gegevens.

Tabel 2 Ingezette handhavinginstrumenten

Waarschuwing	13
Kennisgeving eis / gevolgd door Eis	35 / 30
Stimulering	4

Opvallend: verbeteringen tijdens inspectieproject

- De opdrachtgevers van het leggen van kabels en leidingen hebben in de projectperiode belangrijke verbeteringen doorgevoerd. In 2011 zijn bij deze werkzaamheden eerste inspecties uitgevoerd. Voor de opdrachtgevers was de verplichting tot het in kaart brengen van deze risico's in veel gevallen volstrekt onbekend. Door onze handhaving zijn zij hard geconfronteerd met voor hen nieuwe verplichtingen. Ondertussen hebben veel netwerkbedrijven, telecom- en glasvezelbedrijven de handschoen opgepakt. Zij werken aan herziening van hun projectvoorbereiding zodat adequate informatie voor aannemers in de aanbestedingsfase beschikbaar is.

Overige bevindingen / signalen

- Aannemers en opdrachtgevers hebben wat betreft verontreinigde grond behalve met de Arbowet, ook te maken met het bevoegd gezag vanwege milieuregelgeving. Milieuregelgeving en arbowetgeving hebben verschillende doelen en eisen verschillende maatregelen die naast elkaar dienen te worden toegepast. Maar nogal eens werden inspecteurs geconfronteerd met overtredingen waarbij het verweer van de aannemer of de opdrachtgever was: *“maar het bevoegd gezag vindt het goed”*. Telkens moest dan uitgelegd worden dat het bevoegd gezag inzake milieu geen bevoegdheid heeft ten aanzien van de toepassing van de Arbowet. Bij de problematiek van explosieven in de grond speelt de gemeente een rol als zijnde bevoegd gezag voor de openbare orde en veiligheid. Meermalen ontstond discussie omdat gemeenten een vergunning afgaven voor bepaalde werkwijzen die de Inspectie SZW vanuit de optiek van veiligheid en gezondheid voor werknemers niet acceptabel vond. Met als gevolg dat alsnog aangepaste werkwijzen moesten worden toegepast, aanvullend onderzoek moest worden gedaan en/of het werk tijdelijk werd stilgelegd.
- De regelgeving en de inzet van de Inspectie SZW hebben tot doel om te voorkomen dat werknemers worden blootgesteld aan gevaarlijke stoffen -vaak stoffen die kankerverwekkend zijn- en aan explosiegevaar. Dat kost geld, soms veel geld. In de projectperiode hebben een aantal zaken gespeeld waarbij fors meer budget benodigd was: er was aanvullend onderzoek nodig om de risico's in kaart te brengen of er moest een andere werkmethode worden gevolgd. Veelal zijn (semi-) overheden opdrachtgever van deze projecten. Inspecteurs merken dat de weerstand groeit om geld vrij te maken zodat het werk veilig en gezond kan worden uitgevoerd. Van de kant van opdrachtgevers wordt gezocht naar compromissen ten koste van de veiligheid van de werknemer in de uitvoering maar de Inspectie SZW accepteert deze afwegingen niet zolang die conflicteren met de wettelijke bepalingen.

Conclusies

Er wordt steeds veiliger en gezonder gewerkt met verontreinigde grond. Tijdens de projectperiode zien we verbeteringen. Als we terugkijken naar de eerste inspecties in 2010 dan zien we substantiële verbeteringen.

Het aantal ernstige risico's is echter nog steeds hoog: bij één op de vier locaties die niet in orde waren, waren de risico's dermate groot dat de inspecteur zich genoodzaakt zag om het werk voor een periode stil te leggen.

Veel opdrachtgevers bereiden hun projecten onvoldoende goed voor. De opdrachtgever dient voordat een project op de markt wordt gebracht, de mogelijke risico's van blootstelling in kaart te brengen. De wijze waarop dit moet gebeuren is vastgelegd in CROW publicaties en onderliggende NEN normen; deze beschouwt de Inspectie SZW als 'stand van de techniek en wetenschap'. Veel onderzoeken van opdrachtgevers zijn nog onder de maat (zogenaamd 'indicatief onderzoek') of incompleet (zoals asbest niet meegenomen).

Het risico van explosieven in de grond wordt veelal pas onderkend na de vondst van meerdere zware explosieven. De neiging is groot om een vondst af te doen als incident. Onderzoek is kostbaar en het risico van daadwerkelijke ontploffingen klein. Maar het kleine risico kan, als het zich voordoet, grote gevolgen hebben.

De Inspectie SZW opereert parallel aan andere 'bevoegde gezagen' die gaan over milieuregelgeving en over openbare orde en veiligheid. Dat leidt soms tot misverstanden als een aannemer of een opdrachtgever denkt dat bijvoorbeeld de verlener van een vergunning ook heeft geoordeeld over toepassing van de Arbowet.

Vervolg

De Inspectie zal in 2014 opnieuw een inspectieproject Verontreinigde grond Bouw uitvoeren, gericht op aannemers en opdrachtgevers. De inspanning om waar mogelijk het optreden van de Inspectie SZW af te stemmen met andere bevoegde gezagen, wordt voortgezet. Binnen het project 2014 zal de Inspectie SZW bedrijven die regelmatig overtredingen begaan net zo lang inspecteren tot zij voldoen aan hun wettelijke verplichtingen.

Deze factsheet is een uitgave van:

Inspectie SZW

De Inspectie SZW maakt deel uit van het
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Projectnummer A1055

Landelijk Projectleider
Dick Juffermans

Landelijk Projectsecretaris
Peter Terstall

vijfkeerblauw | SSU-621481

© Rijksoverheid | Oktober 2013